

Ch ̣ng h a làng v n

Ch ̣ng h a làng v n+ ̣i khi ch là m t ch , c m t , o n v n c̣ng, di n ngh a, di n gi i m t áng th v n ho c m t th tài nào ó. Nh ng trích d n c g ̣p nh t qua sách v , trên m ng l i c a nhi u tác gi thành danh hay khuy t danh, không ngoài góc nhìn t n tín th b t nh vô th . y là ch a k nhi u t ng , m c trong b s u t p ang còn trong vòng nghi v n, c n ph i th m nh l i n u có th c v i nh ng b c th c gi v n ki n súc tích. Nh ng ph chú, d n ch ng hay giai tho i do ng i vi t k l i, v i ch quan, khách quan ch cách nhau m t s i t ̣c. Vì v y ng i s u t m không tra %sai+hay %đúng+, vì cái sai hi n t i có th là cái úng m t th i i m nào khác. Xin chân thành c m t và cáo l i nh ng tác gi ã óng g ̣p bài v trong s u t p này, nh ng vì ph ng ti n eo h p nên ng i s u t m không th th nh ý tác gi tr c khi ng t i. Ng Không Phi Ng c Hùng.

V bài H Tr ̣ng

夫夫生不能披肝剖胆... 一知已... 雨一... 雖... 然... 天... 地... 宇... 宙... 誰... 能... 忘... 記... 不... 醉... 吳... 子... 行... 志... 勇... 兒... 自... 古... 事... 幾... 何... 必... 窮... 遂... 楊... 梓... 一... 知... 已... 不... 能... 披... 肝... 剖... 胆... 壯... 氣... 凌... 雲... 志... 在... 天... 地... 間... 誰... 能... 忘... 記... 不... 醉... 吳... 子... 行... 志... 勇... 兒... 自... 古... 事... 幾... 何... 必... 窮... 遂... 楊... 梓... 一... 知... 已... 不... 能... 披... 肝... 剖... 胆... 壯... 氣... 凌... 雲... 志... 在... 天... 地... 間... 誰... 能... 忘... 記... 不... 醉... 吳... 子... 行... 志... 勇... 兒... 自... 古... 事... 幾... 何... 必... 窮... 遂... 楊... 梓...

H tr ̣ng, ch %̣ +thu c b s ngh a là cái b u, bình ng n c hay r u. Ch %̣ ng+ T u c là %̣ ng+, thu c b giác ngh a là chén ng r u.

Trong v n h c VN u th k hai m i có m t bài th ng trên *Nam Phong t p chí* và ngay l p t c n i ti ng trong gi i chí s lúc b y gi . ó là bài *H tr ̣ng* c a Nguy n Bá Trác (1881-1945) ng trên t p chí *Nam Phong*. T b y n nay, r t nhi u ng i c p n bài *H tr ̣ng* nh m t tác ph m c a Nguy n Bá Trác. Cho n n m 1998 trên báo *TS ch nh t* có ng m t bài c a ông Tr ̣ng d n l i Nguy n V n Xuân cho bi t bài *H Tr ̣ng* do Nguy n Bá Trác d ch l i t *Nam ph ng ca khúc* c a Trung Qu c.

Tuy nhiên, v m t v n b n h c, do vì xu t x ph ct p c a bài th *H Tr ̣ng*, nên các b n ang l u hành t i VN x a nay có nhi u i m khác bi t nhau. Nay tôi (Ph m Hoàng Quân) s u l c c ngu ng c xu t x c a nguyên tác l i ca ti ng Trung Qu c, và d ch sát ngh a l i b n c có d p i chi u gi a nguyên tác, b n d ch ngh a và l i th . Xét v m t t l i u, ây là m t óng g ̣p l n cho vi c minh nh âu là xu t x c a *H Tr ̣ng*. ng th i, qua bài vi t, b n c th y hé m m t ph n hành tr ng c a Nguy n Bá Trác qua t p %̣ n m n du ký+ (thiên ký s *H n m n du ký* c a Nguy n Bá Trác ng trên *Nam Phong t p chí* ph n ch Hán s 30, trang 214 n m 1919).

Cho n nay, có ít nh t 5 b n in *H Tr ̣ng* mà các b n có nhi u ch không gi ng nhau:
(1) Các b n c bi t g m: 1. Trong t p *H n m n du ký* - ông Kinh n quán - Hà N i 1921 (tác gi in l i). 2. *Ph m Th Ng* - *Vi t Nam v n h c s gi n c tân biên* - Qu c h c tùng th - Sài Gòn - 1965 (bài ca *H tr ̣ng* in trang 327 - t p 3). 3. *Lãng Nhân* - *Ch i ch* - *Nam Chi tùng th* - Sài Gòn - 1960 (in l i ca *H Tr ̣ng* theo m t giai tho i, trang 94). 4.

ông Trình - (bài báo) - TS chính ngày 7-6-1998. 5. Về ông Trưng Dĩnh - Nguyễn Bá Trác và bài thơ H Trừng - võng tr m www.xuquang.com - in l i b n c a cháu ngo i tác gi công b .

(Ph m Hoàng Quân - H Trừng và Nam ph ụng ca khúc)

Thay i ng ngh a

Nhi u tr ụng h p, khi vay m n t g c Hán, ng i Vi t phát tri n thêm m t vài ngh a không có trong ti ng Hán.

T Hán %*đinh ninh*+v n có ngh a "d n dò", lúc tr thành t Hán-Vi t thì có thêm ngh a m i là "yên trí".

Ho c t %*đi h i*+v n có ngh a " i i l i l i l ", ng i Vi t còn hi u là "b n ch n, lòng d không yên".

(Võ Ngân V ụng - T p chí Tài hoa tr)

Xu t x c a í àn bà n c Nam i

Báo Ph N Tân V n do bà Nguyễn c Nhu n làm ch nhi m, xu t b n t i Sài Gòn n m 1929 có câu ph ụng ch m %*h n son tô i m s n hà . Làm cho rõ m t àn bà n c Nam+* Báo b óng c a n m 1939.

T ó v sau m y ch %*àn bà n c Nam+* c x d ng r t nhi u trong v n gi i.

(Nguyễn Th Vinh . C b ng lia g c)

Khác bi t v n hóa

Khen hay chê em nào ò

Dân Hà N i : Em này nhìn h i b nhà v sinh (xinh).

Em này nhìn h i b h xí (x u).

Dân Sài Gòn : Xinh quá ta, x u i.. ra qu n

V n hóa cà phê

Qua ng Hàng Sanh, qua ng Hàng Bàng, qua i l Hai Bà Tr ng, r i ra Ch C . K i th t là lòng vòng, do các n o xa nh t i t i ích. Ch C còn d i m t, tr các t i m cà-phê. K sung s ng nh v quê nhà và vào ngay t i m n c hai góc ph bên ng. Chàng ng i tr c chi c bàn con t sát vách ò

K l ăng ngó nh ng anh ph ky hô món n ho c hô s t i n, mà khách ph i tr , không ph i b ng v n xuôi, mà b ng l i hát có ca, có k àng hoàng. Khi m t ng i khách ng lên, h n hát to cho anh th qu nghe: %*õ a... ng i i nó n n en á...à...à...sáu ng l b y c c õ a...+* L c nhiên, h n hát b ng ti ng Tàu, th ng Qu ng ông, nên câu hát thành dài lê thê, vì nh ng á ò a, á...à, nghe r t thú v . Có m t câu ng n: %*b c t y t l t ng mù* mà h n làm c m t bài hát nh , nghe nga n lúc tách s a tr ng gà b ng ra t i bàn khách, bài hát m i d t. Mùi bánh bao h p t các x ng d i lò b c lên, mùi cà-phê r n ra t nh ng chi c v t u tiên trong ngày, t t c nh ng ti ng và h i y t o thành m t không khí, mà K r t thích.

Chàng b t g p hai cha con ng i l i bàn. Ng i cha kêu cà-phê en cho mình, nh ng kêu b ng th ng Qu ng ông là %*ây ch ng+* nên th ng bé không hay bi t. Ch ng ph ky em món u ng l i, nó m i nói: %*Ba i, con mu n u ng cà-phê nh ba!+* %*tr con không nên u ng cà-phê+* Ng i cha v a nói, v a xé cái bánh tiêu, nhét xiu m i vào làm nh n, r i trao cho con.

Thình lình K ngậy ng ỉ ra: Chàng v a th y ng ỉ cha g ỉ cho a bé cái %~~o~~ c x y+t c cà phê có s a. R ỉ rớt cái %~~ây~~ ch ng+c a mình ra d a nông tề cho mau ngu ỉ, r ỉ nâng d a lên mà u ng.

C nh n y, chàng ã th yr i...tr i i...lâu l m...nh ng hai m ỉn m v tr c. ó là l i u ng trong d a c a ông ngo ỉ chàng, m t ông c nhà quê, th nh tho ng d t cháu ra ch h ng thú th thành. Hình nh u ng cà-phê b ng d a n y, nh ng ng ỉ c a d vãng nh h n ma, l l t kéo qua tr c m t chàng.

H n ma c y ch hi n v nh hôm nay: th ỉ gian, n ỉ ch n, màu s c, hình nh, mùi v, âm thanh; t t c nh ng th y, khi d m t, h p nhau huy ng ký c c a chàng.

(Bình Nguyên L c. H n ma c)

Ti ng Vi t di u k

Ti ng Vi t th t a d ng, ti ng Anh, Pháp ch có m t ch thì ti ng Vi t có nhi u ch t ng ng di nt. Nh di nt s ch t:

%h t, m t, tr m tu ỉ, qua ỉ, t tr n, t th , t t ngh, th h ỉ c u ỉ c ùng, v d ỉ s u ỉ v àng, v v ỉ ti ên t , v v ỉ ông bà, v v ỉ tr ỉ Ph t, v v ỉ Chúa, c ỉ h c v tr ỉ, quy ti ên, trút l ỉnh h n, an g ỉ c ng àn thu, nh m m t, v nh bi t tr n gian, v quê, n x ỉ, leo lên bàn th ng ỉ, ng m c t, ng v ỉ giun, m c áo s áu t m, hai th c ba th c, m c áo s m ỉ g , hai t m b n t m..v..v..+

(Nguy n Tri u Vi t. t p chí Tân V n)

T c ng Ta và T u

Ghét c a nào tr ỉ trao c a n y.

Thuy t Tào Tháo, Tào Tháo t u o
(Nh c Tào Tháo, Tào Tháo n ngay)

(Nguy n L p S n. D Phát Linh)

Ch ngh a ti ng Vi t sao khó th

H ỉ: X a nay b n thân tôi v n th ng vi t *qu n qu ỉ*, nh ng th nh tho ng l ỉ th y có nhi u sách vi t là *o n o ỉ*. V y xin h ỉ ai bi t nhóm ch nào úng xin xác nh n giùm. Vì theo tôi thì:

O n o ỉ: V n mình nhè nh

Qu n qu ỉ: V n mình d d i...I think

áp: Theo "T ỉ n Vi t Nam" c a Thanh Ngh n m 1958:

- O n o ỉ: V o cong, v o thân mình l ỉ (th ng binh n m o n o ỉ trên v ng máu).

- Qu n qu ỉ: V n cong mình (b nh nhân qu n qu ỉ trên gi ng).

Theo "T ỉ n ti ng Vi t" c a Hoàng Phê xu t b n n m 1990:

- O n o ỉ: O n o ỉ vì au n; qu n qu ỉ (au b ng, n m o n o ỉ s u t êm).

- Qu n qu ỉ: V n mình, v t v ỉ vì quá au n (lên c n au qu n qu ỉ trên gi ng).

Theo nh ngh a c a hai cu n t ỉ n trên, thì Ph m tui ngh *o n o ỉ & qu n qu ỉ* gi ng nhau. S d ng ch nào c ng c, không phân bi t Nam B c.

(Trau gi ỉ ti ng Vi t - atViet.com)

Ch nghĩa làng v n

Nhân c cu n T và v n ti ng Vi t hi n i và tác gi Nguy n V n Tu, giáo s ngôn ng h c Hà N i cho là hai t %ua+ và %b + là ch Hán c .

Theo tôi thì %ua+ là ti ng Vi t mà âm c t ch %ng+.

Và %b +c ng là ti ng Vi t mà âm c t ch %h +.

Còn ò %b + theo ti ng T u là v i mà ta th ng g i là ò v i b .

(Thi u Khanh . V n hóa Vi t Nam)

T u nói, Ta nói

N u ta phát âm %h t, nh , tam+ theo ch Nho ngh a là %n t, hai, ba+ ng i T u nghe không hi u gì h t. Vì h phát âm khác v i ta, thí d nh ng i Qu ng ông nói là %ách, xì, xám+ còn ti ng Quan Tho i là %p , san+.

(Nguy n H u Nh t . Ti ng Vi t hay quá)

V m t tác gi n th i danh

Tác gi n M ng S n tên th t là V Th Mai H ng, sinh ngày 20 tháng 12 n m 1920 t i Nam nh. T n m 1936 cùng Nguy n V , Tr ng T u thành l p Tao àn B ch Nga. N m 1937 làm ch bút t Vi t N . N m 1940 ph trách %àn bà c sách+ cho t àn Bà c a Th y An.

Bà làm th , vi t v n, bút ký, kh o lu n v v n h c và tri th c:

%l n h c & tri t lu n+, %c lu n v ph n Vi t Nam+, %ài tác ph m Vi t Nam d i m t m t ng i àn bà+

(Nguy n Th Vinh . C b ng li a g c)

Ti ng Vi t c

Nhà Hán cai tr n c ta, h mang xe sang di chuy n.

Nên t %e+c a ta xu t hi n vì ch Hán là %a+.

(ti ng Quan Tho i c là %o + hay %é+).

(Hi u Thi n Nguy n Chu H u . Ti ng Vi t, ti ng n c tôi)

Ch nghĩa l m l m

Ch ng già hay ho. Khi nghe ti ng ho, v tr bi t mùa ông ã v .

Ngh thu t ch i ch trong ca dao

T i n thu t ng v n h c g i ch i ch là "l ng ng " và gi i thích là m t bi n pháp tu t có c i m: ng i sáng tác s d ng nh ng ch gi ng nhau v ng âm, ng ngh a, v n t , v n c nh t o ra s b t ng thú v trong cách hi u, trong dòng liên t ng c a ng i, ng i nghe. Các hình th c c a l ng ng r t phong phú, trong ó có: *nói lái, dùng t ng âm ho c g n âm, dùng t g n ngh a, tách m t t thành các t khác nhau.*

Vi c dùng t trái ngh a trong cùng m t câu th , c ng là m t hi n t ng ch i ch c a dân gian:

L n ng n mà chê tr ch dài

Th n b n méo mi ng chê trai l ch m m

Ch ch là lo i cá trông gi ng l n c nh , thân ng n. Th n b n là lo i cá thân d t, mi ng và m t l ch lên phía trên u. Trai là lo i ng v t thân m m, v c ng, g m hai m nh, th ng há ra nh cái mi ng. V i ngh thu t ch i ch gi u nh i gi ng nh ki u: "Chu t chủ chế kh r ng hôi/Kh m i tr l i c h mà y th m" dân gian chêm bi m ng i em ch quan c a mình gán ghép cho ng i khác mà không th y c mình c ng có khuy t i m t ng t nh th , ch bi t mè o nào c n m u nào!

(Tr n Minh Th ng - Ngh thu t ch i ch trong ca dao Vi t Nam)

Ti ng Vi t trong sáng

"S ", thay cho "s di n (hảo)", nh trong tên m t v k ch c a L u Quang V , "B nh s ". V ch ng có th cầu nhau nhau: "☞ ql m n a! Th t, tôi kh vì ông"

(Bùi V nh Phú . Trên nh ng ng bay c a ch)

Lu n v n trong n c

: T c nh tr ng em tr c gi h c.

u gi h c, khi ti ng tr ng tr ng báo hi u vào m i l m phút u gi , sân tr ng em th th n lo n. Các b n chen l n xô y nhau. Các b n còn è lên nhau, d m p nhau kp vào l p úng gi . Tr c c ng tr ng, m t vài cô giáo i mu nh i h ch y vào l p vì b n cho con bú.

V n hóa cà phê

N u b n mu n u ng cà phê s aõ Sài Gòn: cho xin m t ly b ch s u. Hà N i: n u b n g i m t ly b ch s u b n s nh n c câu tr l i - không có, ho c b n b coi là... hêm.

an so sánh v ly "b ch s u" làm s ng l i trong tôi nh ng quán cà phê Tàu, nh ng quán cà phê ã làm nên m t c tính "v n hóa cà phê" r t Sài Gòn. Th c ra, ch b ch s u có l là do c tr i i t "b c x u", g i t t c a c m ch "b c t y x u phé". M y ch ó là âm t ti ng Quan Th ai, th ti ng Tàu khá ph thông trong s nh ng ng i Tàu s ng Sài Gòn. B c là màu tr ng, T y là cái ly không, X u là m t chút, và Phé là cà phê. Rõ ngh a h n, ó là m t th c u ng theo khách hàng:

S a nóng thêm m t chút cà phê. S a c pha v i n c sôi th ng có mùi h i khó u ng, nên chút cà phê thêm vào s làm cái mùi y m t i. nh ng quán cà phê bình dân c a ng i Tàu (nh ng n m 50s, 60s, Sài Gòn y d y nh ng quán cà phê bình dân ki u này, chúng th ng chỉ m v trí thu n l i m i u con h m), khi khách hàng Vi t g i m t món th c n, th c u ng b ng ti ng Vi t, ph ky (ng i h u bàn) th ng có thói quen ng t bàn c a khách nói v ng vào b p món th c n, th c u ng y b ng ti ng Tàu. D n dà, ng i khách Vi t thu c lòng món a thích b ng ti ng Tàu và sau ó, ã s d ng luôn chúng trong lúc g i th c n. Và t ó, ngôn ng Vi t ã ng hóa m t s t th c n, th c u ng trong ti ng Tàu thành ngôn ng riêng c a mình, trong ó có t "b c x u".

Vì ó là c tính "v n hóa cà phê" riêng c a Sài Gòn nên Hà N i làm sao bi t c. Ngay c Sài Gòn bây gi , có m y ng i tr hi u c thói quen c a m y ông bà l n tu i, vào quán cà phê bình dân u h m, khi v a ng i xu ng ã v i kéo m t chân lên gh (u), v a l n ti ng g i "cho cái xây ch ng coi!" (xây ch ng : ly cà phê en nh), hay "sang" h n m t chút : "Ph ky ! cho cái xây n i!" (xây n i : ly cà phê s a nh).

nói v "v n hóa cà phê" Sài Gòn nh ng n m ó, ng i ta c n c m t pho sách.

(T.V n . V n hóa cà phê)

Ca dao tr tình

*C m chín t i, c i v ng non, gái m t con, gà nh y .
Cau ph i tái, gái o n tang, chim ra ràng, gà mái gh .*

Ti ng Vi t, d mà khó

Tr c ây, có l n, c cu n *Trong Cối c a Tr n Qu c V* ng, m t nhà nghiên c us h c, kh o c h c và v n hoá dân gian n i ti ng trong n c, t i o n ông bàn v hai ch "*làm thnh*", tôi ng ã tìm th y m t phát hi n quan tr ng.

Theo Tr n Qu c V ng, "thnh" là thanh, âm thanh, hay là ti ng n. "*Nín thnh*" là ki m gi ti ng ng l i, là im l ng. Th nh ng "làm thnh" l i không có ngh a là gây nên ti ng ng mà l i có ngh a là... im l ng. C ng gi ng nh ch "nín thnh". Tr n Qu c V ng xem ó nh là m t trong nh ng bi u hi n c a Ph t tính trong ngôn ng và v n hoá Vi t Nam: "nín" và "làm" y nh nhau; có và không y nh nhau; m và l nh c ng y nh nhau (áo m và áo l nh là m t!); " ánh b i" và " ánh th ng" y nh nhau.

Thú th c, c nh ng o n phân tích nh th , tôi c m th y m ng r và thích thú vô h n. Th nh ng, ch ng bao lâu sau, c bài vi t "*Tim ngu ng c m t s t ng ti ng Vi t qua các hi n t ng bi n i ng âm*" c a Lê Trung Hoa, tôi l i bàng hoàng khám phá ra là ch "làm thnh" th c ch t ch là bi n âm c a ch "*hàm thnh*" trong ch Hán.

"*Hàm*" có ngh a là ng m (nh trong các t : hàm ân, hàm oan, hàm huy t phún nhân...).

"*Hàm thnh*" là ng m âm thanh l i, không cho chúng phát ra, t c là không nói, t c là... im l ng. Y nh ch "nín thnh". Nh ng s gi ng nhau ây ch là s gi ng nhau c a hai t ng ngh a, ch ch có chút Ph t tính hay Trang T tính quái gi trong ó c .

Tôi m i bi t là mình m ng h t.

(Nguy n H ng Qu c - e-cadao.com)

Ch ngh a l m l m

C tu n ch ng tr nói: %*M*ình i ch i +

Ch ng già nói: %*M*ình i ngh +

Ch ngh a ti ng Vi t sao khó th

H i : %*D*ã tràng *xe* cát bi n ông+ và %*D*ã tràng *se* cát bi n ông+câu nào úng? N u có v nào bi t, xin ch giùm tui và n u có th , xin d n ch ng. a t !!!!

áp : %*xe*+ và %*se*+ là hai ch ng âm d ngh a. R t ti c ta không có nguyên b n c a câu trên. Ý ngh a c a %*xe*+ và %*se*+ còn tuy theo %*xe*+ hay %*se*+ là ng t hay danh t ?

Xe (xe c) là m t d ng c dùng chuyên ch . ng trên b b i n, trên bãi cát, ta th y hàng ngàn con dã tràng ang bê (ôm) nh ng viên cát i v phía t li n. Nhìn chúng nh nh ng chi c xe ang ch cát. V y có th g i chúng là %*xe*+.

Nh ng h t cát nh xiu, không dính li n nhau, c con dã tràng vo viên l i thành m t c c r iôm mang lên b . T tr ng thái r i r c c bó l i, k t l i, vo l i thành m t c c to, b g i là %*se*+.

Dã tràng se (xe) cát bi n ông

Nh c lòng mà ch ng nên công cán gì.

Tôi không rõ xu hướng, thời gian của câu này. Nhưng nghĩ về Việt Nam hay có lẽ nói ví von, một câu có nghĩa ẩn, nghĩa bóng. Vậy tôi xin chào thua.

(Trau giãi tiếng Việt - atViet.com)

Tiếng Việt trong sáng

Phần ánh trong Hán Việt thì ghi: 光 (ánh sáng) chỉ u tr 1 i+ và không có c m t 光 (phần nh+)

ít ỉn tiếng Việt ghi phần ánh+ là phần nh+

(Hiệu Thiệu Nguyễn Chu Huệ. Tiếng Việt, tiếng nước tôi)

Giá sách cũ

Giữa năm 1932, tôi còn ở Cẩm Giàng, thầy anh Tam và anh Long có bàn qua về việc ra một tờ báo, lấy tên là Tiếng Còi. Phải theo tờ Le Rire và tờ báo trào phúng Le Canard enchainé (Con vịt bị xích) bên Pháp.. Nhưng sau thì Tiếng Còi không được cấp giấy phép, vì thế dân châu Âu mua cho một tờ giấy để đăng du học Pháp về. Anh Tam đâu có chu bố tay. Anh xoay và xoay rồi thôi. Bởi gì, nhân có tờ báo của anh Phạm Hữu Ninh...anh Tam nghĩ...nhưng nghĩ cho mình làm chủ bút, chứ cần một chút tiền thuê báo. Nhưng vì thế, bài viết lúc đó cũng đã sẵn sàng.

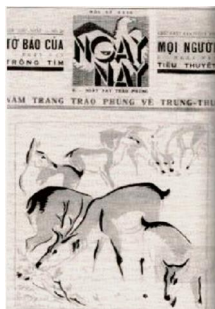

Từ lúc Việt Nam hoàn thành lập công bố trên báo Phong Hóa số 87 ra ngày 2.3.1933.

Đến đây thì các anh Nhật Linh, đã ở nên một nhóm cây viết, một vài người ăn uống bó buộc nhau. Ngay trong nhà đã có ba cây viết trẻ, cũng vì Tú Mãn là bạn, lập và kéo thêm một em tài năng nữa, đó là Khải Hoàng. Ngay hôm đó, anh Trần Khánh Giu (tên thật) đã viết cho tờ báo Duy Tân cùng với mấy nhà văn Lãng Nhân Phùng Tử và Tchyá ái c Tuân. Một số bài nữa đã đăng trên tờ Phong Hoá (c) và tờ Văn Học tập chí của anh em Đặng Bá Trác.

Nhóm 5 người này quy tụ tâm sáng tạo một người làm việc hình thức nội dung. Họ sẽ bị viết sáo rỗng, nặng nề, dùng một lối viết trong sáng, bình dân hơn. Họ chỉ nghĩ đến người đọc, chứ không nghĩ đến người viết. Họ sẽ làm cho không khí mới, thổi vào trong cái ao tù bó hẹp của truyền thống văn học lên cơn ngứa ngáy tức tưởi này.

Ngay trong số đầu, nhóm Phong Hoá từ lúc Việt Nam hoàn thành tin trong ý muốn của một luồng sinh khí mới cho làng báo. Và có khí phách, khi những chủ trì hai nhân vật lão thành quy nạp. Một là Nguyễn Văn Vĩnh và một là Trung Bộc Tân Văn và ông đứng đầu chí, hai là Phạm Quỳnh và một Nam Phong... Hai ông Vĩnh và Quỳnh quả thực có tài năng ngòi bút đã thể hiện quá rõ ràng, có lẽ vì lý do phóng khoáng hơn.

Báo Phong Hóa (sau là Ngày Nay) hình thành năm 1940) do Phan Văn Quán, Phan Văn Thánh, Phan Văn Khải, Phan Văn Kim Hoàn, lúc bấy giờ là các thành viên trong ban trị sự của nhà báo.

(Nguyễn Tấn Đạt, Văn Nam, một thế hệ khác)

Khác biệt văn hóa

Chị em khác nhau

Hà Nội: chú ý

Sài Gòn: cảm

Ch nghĩa tiếng Việt sao khó

Các chữ cái này dùng như thế nào mới đúng? Các bạn cho biết lý do nghe? Cảm ơn nhiều!

* Dòng ch, giòng ch

* Dòng nh c, giòng nh c

* Dòng tu, giòng tu (nhà dòng, nhà giòng)

* Dòng sông, giòng sông (dòng Cửu Long, giòng Cửu Long)

* Dòng n c, giòng n c

* Dòng dũi, giòng dũi

* Dòng l ch s, giòng l ch s

* S d ng, x d ng

* S n, x n

* S t, x t

(Trau giãi tiếng Việt - atViet.com)

Lưu ý trong văn

: T cô giáo.

Cô giáo em cao khoảng 2 mét, cô có ngực da trắng nõn nà, mặt cô tròn như cái trứng trứng em.

Phù dung, phù du

Phù là nói lên mặt nước, còn có nghĩa khác là không.

Phù dung là một loài cây sống trong nước. Lá to, hoa trắng, trứng hay vàng.

(Lý Bích, Văn Ngọc Linh cho "phù dung" là một loài sen)

Phù du là tiếng Hán, tiếng Việt là con vẩy hay con vẩy. Một thế hệ côn trùng ban ngày bay trên mặt nước, tối hay bay gần bóng đèn và mau chết.

Phù dung và phù du chỉ sống ngắn ngủi, vô thường.

Tam bản lĩnh

Trong truyện Kiều, có Nguyễn Du viết:

M nghe nàng nói hay tình

B ý gì mình lại tam bản lĩnh

Tam bành b ch %am bành l c t c+mà ra. Tam bành trong *Thái Th ng Tam Thi Trung Kinh* c a Lão T vi t %h ng thi+tên Bành C v n cái u ng i ta, %rung thi+tên Bành Ch t v n cái d d y, %d thi+tên Bành Kiên t c cái chân.

Ba v th n c g i là *Tam Bành* hay xúi d c ng i ta gi n d hay làm b y làm b . *L c T c* kinh c a nhà Ph t vi t sáu th có h i là s c, thịnh, h ng, v , xúc, pháp.

Cùng v i di n gi i là ng i tu o không nhìn s c p, tai không nghe ti ng, m i không ng i mùi th m, mi ng không n m v ng t, thân th xa ng i khác, lòng không tâm t ng i u tà b y.

Ti ng Vi t trong sáng

"Phát", ng i trong n c thay choõ "phát bi u"
(Nh "Xin m i anh ~~phát~~cho. Chúng tôi ang ch .)

(Bùi V nh Phú . Trên nh ng ng bay c a ch)

Ti ng Vi t không d u

Ông b i công tác xa lâu ngày nh n c tin nh n c a con:

"Bo ve ngay, me dang om mot thang nam tren giuong!"

Không k p nh n tin l i, ông b b t xe t c t c v sau khi nh n tin nh n. V n nhà ông h m h m b c vào và h i th ng con:

- âu th ng nào, có th t không?

Hoá ra con nh n tin cho b :

M m m t tháng n m trên gi ng, b v ngay.

(D ng Nguyên V s u t m)

Ch ngh a th p niên 20

Lá h ng . H u K khi ng trên l u chùa i t , th y m t lá ngô ng r i tr c m t, trên có m t bài th . Sáu n m sau K l y Nhâm th . M t hôm ông ng u h ng ngâm bài th kia, Nhâm th nghe th y l y làm l và b o r ng: th y chính nằng ã làm ra.

Vì v y *lá h ng* hay h ng di p là lá a duyên thành ôi l a.

(Phan M nh Danh . V n L c Ng)

Ca dao hình nh Ả không úng l m!

Trong chuy n v quê th m h hàng tôi c nghe ông chú và m y ng i hàng xóm nói chuy n mùa màng n m nay c mùa, chuy n n nh b p rang. Nào lã

Tháng ch p là tháng gi ng khoai,

Tháng giêng gi ng u, tháng hai gi ng cà.

Tháng ba cày v ru ng ra,

Tháng t làm m , m a sa y ng.

Ai ai cùng v cùng ch ng,

Ch ng cày, v c y trong lòng vui thay!

Tháng n m g t hái ã xong,

Nh tr i m t m u n m nông thóc y...+

B t ng , m t bác chép mi ng: Nghe k chuy n nhà quê... t c b m ! tôi mách ông

Th n Nông xem ông y phân x ra sao! *Tháng t* các b m i làm m , th mà *tháng n m* ã g t hái xong r i. Lúa nào mà l n nhanh nh ... thánh Gióng v y?+

Tôi ch t d . Tôi b i r i nh ng l i nghe m t bài khác:

Tháng giêng chân b c i cày
Tháng hai vãi lúa ngày ngày siêng n ng.
Thu n mùa lúa t t ng ng,
Tháng m i g t lúa ta n y nhà.+

Bác lúc nấy l i c i hô h : *M y ông làm ru ng nh th thì thóc gi ng ra mà n. Tháng hai vãi lúa mà mãi n tháng m i m i c g t.* Tr ng lúa ki u này thì có n c b g y, i n mày. Không bi t... tiên s các ông... c ng ph i suy ngh m t tí ch ...+

Tôi s tru tv l t ng sách ra dò l i nh ng i u ã h c c. nh ... Rõ ràng... Ngày x a, *Ru ng chia làm hai v : c y c yt tháng n m, tháng sáu, n tháng tám, tháng chín c g tg i là v mùa, c y c yt tháng m t, tháng ch p n tháng t , tháng n m n m sau c g tg i là v chiêm.* C ng có nhi u ru ng làm c c hai v , có ru ng ch c y m t v , còn m tv thì tr ng màu+(Phan K Bính, *Vi t Nam phong t c*).

Ngày nay, *M mùa gieo tr ng vào mùa nóng, m a nhi u (tháng n m, tháng sáu) và thu ho ch vào u mùa l nh, khô (tháng m i, tháng m i m t).* *V chiêm gieo tr ng vào u mùa l nh, khô (tháng m i, tháng m i m t) và thu ho ch vào u mùa nóng (tháng n m, tháng sáu)*+(Hoàng Phê, *T i n ti ng Vi t*).

Th mà, *T c ng , phong dao c a Nguy n V n Ng c, Vi t Nam thi v n h p tuy n c a D ng Qu ng Hàm, Phong t c Vi t Nam c a Toan Ánh, T c ng , ca dao, dân ca Vi t Nam c a V Ng c Phan u chép* *Tháng t* làm m *tháng n m* g t hái ã xong..

(Nguy n D - Chimviet.free.fr)

Ch ngh a l m l m

Không ph i ng i àn bà nào c ng p, và không ph i ng i p nào c ng là àn bà.

Nàng Tô Th

Nàng Tô Th núi V ng Phu t i L ng S n theo truy n tích:

Tô Th ng i làng Tô Th , xinh p và oan trang. G n y có ng i h c trò nghèo tên u Kim Liên, h c gi i, hàng ngày i h c qua em lòng yêu d u và nh ng i h i làm v . ng th i c ng có ình tr ng K L a h i làm v l . Nh ng Tô Th l y u Kim Liên và m c a hàng xén ngay ph K L a nuôi ch ng n h c. ình tr ng em lòng thù h n tìm cách b t Kim Liên i lính. Tô Th lên núi h ng v phía B c ngóng ch ng r i hóa thành á.

(Thi n C n . báo Kh i Hành)

C m xúc trong th

M thi n t ng r t ph bi n trong th :

Hoa gi có h ng hà nh ng bài th c ng n ng n ch , c l p lánh m u s c và tr m tr m b ng b ng h i nh c nh ng l i r ng tuy ch, không nói lên c i u gì c . Nó ném xu ng ao ào t lá vàng nh ng không làm cho ng i ta th y c mùa thu. Nó khua ng m nh ng không làm thành âm vang c a ti ng hát. Nó đ ng lên ùn ùn nh ng khói nh ng không t ng hình n i m t làn mây. Nó có dáng d p c a hoa nh ng l i thi u h n m t làn h ng.

Nó có t t c , ch tr m t i u: *C m xúc.*

(Nguy n H ng Qu c . Tìm hi u ngh thu t th)

Vi t và nói ti ng Vi t

Cu i n m 1979, y ban Khoa h c Xã h i Vi t Nam ã ph i h p v i Vi n Khoa h c Giáo d c t ch c m t s cu ch i th o v v n chu n hoá ti ng Vi t. B Giáo d c c ng thông qua m t s quy nh v chính t trong sách giáo khoa c i cách giáo d c.

Ngày 01/7/1983, Quy t ngh c a H i ng chu n hoá chính t và H i ng chu n hoá thu t ng ã c ban hành và áp d ng cho các sách giáo khoa, báo và v n b n c a ngành giáo d c. Khi ti ng Vi t c th ng nh t và chu n hoá, toàn qu c s đ ng chung m t th ngôn ng theo m t tiêu chu n, m u m c nh t nh.

Hãy th %a xoát+m t s t d i ây xem sao:

Tham quan: i th m thì nói là i th m cho r i t i sao ph i dùng ch c a ng i T u?! Sao không nói là %đi i Nha Trang ch i+, mà ph i nói là %đi i tham quan Nha Trang+.

Tháng m t, tháng m i hai: Hi n nay Vi t Nam trong tr ng h c h không d y h c sinh "tháng giêng" và "tháng ch p" n a.

T x a n nay chúng ta v ng i tháng u n m âm l ch là "tháng giêng", và tháng cu i n m là "tháng ch p". G i là tháng ch p là do tháng cu i n m âm l ch có nhi u l , trong ó có l ch p.

Ca dao ã có câu: "Tháng ch p là ti t tr ng khoai Tháng giêng tr ng u tháng hai tr ng cà".

Ti ng Vi t trong sáng

Ng i trong n c dùng ch "quy t", thay cho "quy t nh", nh trong "Anh l n %quy t+cho m t cái, àn em yên tâm!

(Bùi V nh Phú . Trên nh ng ng bay c a ch)

Giai tho i làng v n

T Đ c là ông vua có tinh th n b o th , t kh c ngh canh tân c a các s phu, nh t là Nguy n Tr ng T , nên v n n c có chi u suy vong. Vua T Đ c ch là m t nho s thu n túy, có ti ng hay ch nh t tri u Nguy n, a thích thi v n, ngâm v nh.

Đ i tri u vua, có ông Lê Ngô Cát là m t danh s , ã so n m t b s b ng v n v n là "*Đ i Nam Qu c S Di n Ca*". Ông dâng lên vua T Đ c ng lãm. Vua xem r i ban th ng cho ông Cát:

Vua khen th ng Cát nó tài

Ban m t cái kh v i hai ng ti n

Vì các ban thanh này, có lẽ do chủ yếu bàn tán giữa các ông liêu viên ông Cát triu đình, nh ông liêu tra ngoài, nên dân gian đã có lời phỉ báng mà mai trên, cho rằng vua Tự Đức không quý trọng văn tài của ông khác.

(Phong Nghi - Tập chí Tài hoa tr)

Trích Á Í T p làm v nĩ

: T ng n tr ng.

Con ng t nhà n tr ng em dài 2 mét. Ra kh i ngõ, r ph i qua quán bà Xuân, r trái n quán ông V nh và i th ng là t i.

V n h c mi n Nam t 1954 n 1975

Sau 1954, mi n Nam có thể phân biệt hai l p v n ngh s. Th h u, g m nh ng ng i ã t ng ho t ng và n i danh t ti n chi n ho c tr c nh :

H Bi u Chánh, Nh t Linh, Lê V n Tr ng, Tam Lang, Nguy n V , c Thu, Vi Huy n c, Phùng T t c, V B ng, T chya ái c Tu n, H H u T ng, Nguy n c Qu nh, ào ng V , Thúc V nh, T T , Lý V n Sâm, Tam Ích, Thiên Giang, Thê Húc, Lê V n Siêu, Th m Th Hà, Phi Vân, Phú c...

Các nhà thơ T ng Ph , ông H , M ng Tuy t, V Hoàng Ch ng, inh Hùng, Bàng Bá Lân, Quách T nĩ Các nhà văn, nhà thơ trong thế hệ này không còn s c thu hút nh tr c m c dù h v n có m t trên v n àn; Nh t Linh viết *V n hoá ngày nay* và hai tác phẩm giá trị *Xóm C u M i* và *Dòng sông Thanh Thu* , V Hoàng Ch ng v n làm thơ , v n c m i ng i x ng t ng, nh ng đ ng nh các ông ã b th i i và l p tr y lùi vào quá kh . inh Hùng là tr ng h p c bi t s nghi p thi ca b c c u gi a th i ti n chi n và chia ôi Nam B c, nh ng th ông mang đ u v t c a th i lã ng m n, tr thành m t giá trị "c i n".

S h ình thành n n v n h c mi n Nam n m trong tay thế hệ thế hệ, là nh ng ng i b t u vào nghi p gi ng đ y, vi t biên kh o, sáng tác, ph n l n sau 1954. Chính h là nh ng ng i ã góp ph n xây đ ng m t n v n h c, khác h n ti n chi n, h ã ph bi n t t ng hi n i c a th gi i bên ngoài vào mi n Nam.

Phía nhà giáo, trí t Tây, nh Lê Tôn Nghiêm, Tr n Thái nh, Nguy n V n Trung, Ph m Công Thi n, Tr n Bích Lan, v.v... Trí t ông nh Nguy n ng Th c, Nghiêm Xuân H ng, Nguy n Duy C n, Nguy n Kh c Kham, Nghiêm To n, Kim nh.v.v.

Ph n biên kh o v i: Nguy n Hi n Lê, Gi n Chi, Lê Ng c Tr , Lê V n c, Lê V n Lý, Tr ng V n Chinh, ào V n T p, Ph m Th Ng , V ng H ng S n, Thanh Lãng, Nguy n Ngu Í, Lê Tuyên, oàn Thêm, Hoàng V n Chí, Nguy n B t T y, Phan Khoang, Ph m V n S n, Nguy n Kh c Ng , Nguy n V n Sâm

V th v i Nguyễn Sa, Quách Tho i, Thanh Tâm Tuy n, Cung Tr m T ng, Tô Thùy Yên, Bùi Giáng, Viên Linh, Hoàng Trúc Ly, Nhã Ca, Tr n D T , Ph m Thiên Th , V H u nh, Nguy n c S n, Du T Lê, v.v....

V v n, nh Bình Nguyên L c, Võ Phi n, Mai Th o, V Kh c Khoan, Doãn Qu c S , Thanh Tâm Tuy n, Đ ng Nghi m M u, Duy Thanh, M c Thu, M c , Thanh Nam, Nh t Ti n, Linh B o, Nguy n Th Vinh, T n, Nguy n M nh Côn, S n Nam, Võ H ng, Túy H ng, Nhã Ca, Nguy n Th Hoàng, Nguy n Th Th y V , Minh c Hoài Trinh, Nguy n ình Toàn, Chu T , Viên Linh, Duyên Anh, Phan Nh t Nam, Nguyễn V , V H nh, Y Uyên, Cung Tích

Biên, Duy Lam, Th Uyên, Lê T t i u, Nguy n Th y Long, Phan L c Ti p, Th Nguyên, Th Phong, Di m Châu, Th o Tr ãng, Nguy n Xuân Hoàng, Nguy n M ãng Giác, Ngõ Th Vinh, Trùng D ãng, Tr n Th Ngh, v.v...

V phê bình v n h c nh Tam Ích, Cao Huy Khanh, Nguy n Hi n Lê, Võ Phi n, Lê Huy Oanh, Long Vân, ãng Tì n, Uyên Thao, Hu nh Phan Anh, v.v.

(Th y Khuê . V n h c mi n Nam)

Ca dao và l ch s

Ho t c nh qu c phá gia vong v i tri u i nhà Nguy n suy tàn:

M t nhà sinh ãng ba vua

Vua còn (Đ ãng Khánh) vua m t (Kì n Phúc) vua thua ch y dài (Hàm Nghi)

(Ph ãng Nghi - T p chí Tài hoa tr)

Ch ãng a và ti ãng Vi t sao r c r i th

Ông Bá di c t B c vào Nam n m 1954. N m v a qua ông v th m h hàng còn l i mi n B c. Ông v a vào t i c ãng nhà bà con, thì a cháu h th y ông ãn, li n mau m n vòng tay, cúi u chào:

- Cháu xin phép l y chú ! Cháu xin r c chú vào trong nhà ch i, x i n c lóng !

Con bé rót n c, r i m i ông Bá ã x i bát n c chè. Ông Bá th y a cháu mi n B c c a mình th t l phép và ãn nói sao mà khách sáo ãn th !

Khi ông tr v mi n Nam. M t hôm ông Bá xu ãng mi t v ãn C n Th th m gia ãnh ãng i b n cùng quân ãng tr c n m 75, ãnh ta là ãng i mi n Nam.

Ông Bá c ãng v a vào trong c ãng, thì g p ngay cô bé thôn n , con ãnh b n ãng c t rau ngoài v ãn, trên tay còn ãng c m con dao, cô ta ch p tay vái 3 vái và th a:

- Dz ! Dz ... coong xin dzái chú !

Th y con dao, ông Bá ho ãng h ãn, s quá ãn nói:

- y! Không c ãu cháu! Chú ch có m t cái à!+

Con bé không hi u gì ãn m i ti p:

- %ãi ãn ãy, coong m i chú dzô dz ãng coong ch i cho bi t.

Ông Bá ãng nh m trong u: %oy! Nó m i nh v y thì ch t b m mình r i+.

! Cha ôi! Ti ãng Dzi t mà sao g c g i th , th a bà con cô bác!

(Trau gi i ti ãng Vi t - atViet.com)

Bà Ch n

H i: %Bà Ch n+ là gì, th a cô.

áp: Bà Ch n là huy n tho i %th ch Sanh, Lý Thông+ c ãng i Miền t ãng tr ãng cho hung d . Trong Nam kêu là +Bà ch ãng+

V n h c mi n Nam t 1954 ãn 1975

Viên Linh trong cu n *Chiêu ni m v n ch ãng* ã vi t:

"Các nhà v n xu t hi n th ãng xuyên, trên nh t báo, qua các nhà xu t b n, nh t là trên các báo nh k , và thành t ãng nhóm. Lý l ch v n ch ãng và s c thái ã ph ãng c a h r t t ãng ãng, tùy theo nhóm t p chí trên ó h góp m t.

... các nhà văn miền Nam qui tụ trên các tờ tuần báo ở Miền, Nhân Luận, và nhật báo như Tiếng Chuông, Sài Gòn Miền (Hồng Huệ, Bình Nguyên Lộc, Sơn Nam, Kiên Giang, Lưu Nghi, Thẩm Thôn Hà, Trang Thôn Hy...).

Các nhà văn gốc miền Trung trên tờ Văn Nghệ Miền, Bách Khoa (Võ Thu Thiên, Nguyễn Văn Xuân, Võ Phiến, Trần Văn Hùng, Bùi Giáng, Võ Hồng, Nguyễn Thế Hoàng...) .

Các nhà văn "di cư" xuất hiện trên các tờ báo, Sáng Tạo, và trên các nhật báo như Tuổi Trẻ, Ngôn Luận (Thúc Văn, Nguyễn Hồng, Văn Khúc Khoan, Mạc, Nghiêm Xuân Hồng, Nguyễn Sĩ, Mai Thảo, Thanh Tâm Tuyền...) hay Văn Nghệ (Lý Hoàng Phong, Đặng Nghiễm Mậu, Viên Linh, Nguyễn Công Sơn), Hiện (Nguyễn Sa, Trần Đình, Nhã Ca).

Tiểu Chèo, Phong Sắc, Tiểu Tuyền quy tụ các nhà văn quân đội hay quân nhân như Nguyễn Minh Côn, Mạc Thu, Thanh Nam, Phan Nhật Nam, Thơ Trường..."

(Viên Linh - Khôi Hành)

Tiếng Việt và chữ viết

Những tiếng ngữ điệu thì là những tiếng hay nói đi thì. Nói không suy nghĩ khác nào bản mà không nhảm.

Hãy suy nghĩ những gì bạn nói những gì nói thì những gì bạn nghĩ.

(atViet.com)

Tang bồng

Cao Bá Quát có câu thơ:

[Trời chân kỳ ký tra vào r](#)

[Rút ru t tang bồng tr n c m](#)

Công nhân Nguyễn Công Tr qua bài *Chí nam nhi*:

[N tang bồng trang tr ng v tay reo](#)

[Th nh th i th túi r u b u](#)

Tang bồng nằm trong câu *Tang h - Bồng th + v* nghĩa cùng bồng cây dâu, tên bồng c bồng. T c c a ng i T u c x a khi con trai, thì dùng cùng tên bồng tang và bồng b sáu m i lên tr i, xu ng t và b n ph ng. K v ng chí khí nam nhi c a ng i con s thành danh *thiên- a và t -ph ng*.

Tiếng Việt tiếng Pháp

Hiện tại, trong văn tế của Việt Nam có khoảng 200 từ là gốc Pháp. Các từ này còn ảnh hưởng sâu sắc, nhiều khi mình nói, tay viết ra những câu có tiếng Pháp trong đó.

Như trong Nam có câu:

Đà xé phay Phay thì tiếng Pháp là con dao phay, là c t, ch t.

(Ph chú: Theo một ngữ khác gà xé phay là gà ch t ra t ng mi ng nh . Tiếng a ph ng m t vài vùng còn gọi là ò xé phai)

(Nguyễn Công Tuấn. Các san Phù Sa Sông Cù)

Ch nghĩa làng v n

Tiếng Việt không nghèo nàn, vì theo *Việt Nam từ điển* của Nguyễn Ngọc Tr thì có 97 (chín mươi bảy) từ khác nhau:

Đỉnh, đỉnh ch v, c i tim tm, c i s cs, c i hàm ti u, c i ch tnh, c i g n, c i c i, c i h tn iõ võ võ

(Nguyễn Long Tuấn. Chuyện tào lao)

T i n v n h c b m i

Và các phát hành từ năm 2005. Nói là tái bản của *T i n* cùng tên, ra đời từ đây hai từ mới và có nhu cầu thay đổi cái nhìn mới, đầy đủ, và cái mới nghiêm túc. Một ví dụ điển hình là từ mới, là từ mới tác giả mới B c và mới Nam và từ mới cũ đã thay thế hoàn toàn. Tuy nhiên một số chi tiết cần chú ý như sau:

- Nhà văn Trần Lang, tác giả Hà Nội Lâm Than, năm 1954 di cư vào Nam, có vết cùn trên đùi (1964), qua đời ở TP HCM ngày 29-4-1986.

- Nhà văn Trần tác giả Hoa Hồng Vàng, cư ngụ vào Nam thì y, gia nhập quân đội, làm việc ở Nha Đ à Lạt, qua đời ngày 22-10-1973 tại Sài Gòn vì bệnh máu não. Trần quê ở Yên Chi không phải Hà Nội.

Một số từ mới tháng cần tra cứu là:

- Xuân Diệu, năm 1984 cư ngụ ở B M i ghi ngày sinh là 2-2-1916, khi các tài liệu khác ghi 191(?) (*) ; tác giả cho từ mới mới có lẽ vì biết Xuân Diệu từ Thịn, về năm 1916 học lý luận; nhưng không may, ngày 2 tháng 2 lại rơi vào 29 tháng chạp (thứ) năm mới cũ, là Tết Mão! Hoàng Trung Thông nhớ và nhắc lại là Xuân Diệu sinh ngày Thịn, tháng Thịn, năm Thịn, nhưng về năm ghi 1917. Nay thì so sánh thì thấy: Xuân Diệu sinh ngày 23 tháng 3 năm Bính Thìn, tức ngày 25-4-1916.

(*Ph chú: *í các tài liệu khác ghi 1917*)

(Nguyễn Tuấn. Chimviet.free.fr)

T c ng T u

Xuy mao c u ty
(B i lông tìm v t)

(Nguyễn Lập Sơn. D Phát Linh)

Ch nghĩa l m l m -ph n l

Chuyện hai vợ chồng người Việt mới chân đất chân ráo qua M và đang trong b p trong một ngày cuối tu n :

V v a loay hoay dọn mâm cơm và nói: *M m ây.*

V i tay v a r c tiêu v a t t: *Tiêu ây.*

Sau y, c m ch i quét và l m nh m: *Quét ây.*

Quay tìm cái th t, r i l u b u m t mình: *Th t ây.*

Có th t, c m dao phay ch t, mi ng nhúc nhích: *Phay ây.*

M t l y chai r u r n cho ch ng, l u nh u: *Xà t u ây.*

Chàng trai và người bạn thân: *Sống đây.*

Tất n c u ình

Bài *Tất n c u ình* hi n hành do V Ng c Phan s u t m và gi i thi u ã bi u hi n l i t tình c a chàng trai v i k t c u %o rách, nh khâu vá, tr công+ Bình nh c ng có bài

Tất n c u ình có nh ng i m t ng ng v a có nh ng đ bi t:

Áo anh ã rách hai tay

C y nàng so ch vá may cho cùng

Vá r i anh tr ti n công

Mai m t l y ch ng anh giúp c a cho

Giúp cho quan m t ti n cheo,

Quan n m ti n c i, l i eo mâm chè

Giúp cho n a d h t mè

N a ang tiêu s , n a ghè mu i khô

Giúp cho cái m cái ô

Cái niêu s c thu c cái b ng than

Anh giúp cho m t a nuôi nàng

Lâu ngày ch n thán r i chàng t i th m

(Tr n Xuân Toàn . e-cadao.com)

Ch ngh a l m l m - ti p ph n ll

y là chuy n hai v ch ng m i qua ang %inh ng sinh t n+:

Monday . Tuesday . Wednesday . Thursday . Friday . Saturday . Sunday.

Ti ng T u ti ng Vi t

Ti ng Hán v i %ã xa+, Ng i Qu ng ông nói %ã xê+, ng i Vi t nói bình d , bình dân là xe ng a. i v i xe bò, xe tay, xe ò thì thêm chuy n nh sau..

T chi c xe bò l n bánh trên ng gh gh , ng i mi n B c nói: %Chi c xe bò gõ l c c c trên ng á+.

T chi c xe ò c k , ng i mi n Nam nói r t bình dân: %Mềng éc i! Cái xe ch y cà t ch cà tang báo h i tui c c mu n ch t+.

%c c c+ là ti ng t ng thanh, nghe qua có th oán ra không là chi c xe bò thì c ng là xe trâu hay xe ò th m .

%à t ch cà tang+ em phân tích ra t ng ti ng t nó ch ng có ngh a chi, nh ng bi t ngay là chi c xe ã v già.

T Hán-Vi t

Trong ngôn ng Vi t Nam l i có r t nhi u t là t Hán Vi t ã b b quên, nh ng... v n ph i xài, và khi c n, ta l i b lúng túng không bi t ph i tìm âu ra. Nh n th y s khó kh n ó, tôi, do s khuy n khích c a nhi u thân h u, ã ph i c g ng h t s c trong kh n ngh n h p c a mình s u t m nh ng t Hán Vi t thông đ ng nh ng ã b "m côi" ó, h u c ng hi n bà con c gi chúng ta cùng nhau tham kh o.

Phân bi t ba ch Th , Thi, Th

- Th - Ti ng Nôm r t có ngh a là th t , (vi t th , lá th), bài th , ngâ y th , th th n v.v...

- Thi - Ti ng Hán Vi t có ngh a là Th , nh làm Th , sáng tác Th , ho bài Th v.v...

- Th - Tiếng Hán Việt có nghĩa là cuốn sách, có nghĩa là (lá) Th, Th T. VN Th (VN Th). Chữ Th này có hai âm là Th và Th.

(Th y Ch y - Nh ng danh t Hán-Vi t th ng dùng)

t n n nên b t

Ti ng Vi t, bên c nh nh ng câu t c ng ch có m t ngh a là ngh a en (Ví d : Tr i n ng, c gà tr ng thì m a) ho c ngh a bóng (Ví d : Gió S n Tây trúc cây Hà N i) là nh ng câu có hai ngh a, t c c ngh a en l n ngh a bóng. Nh câu %*t n n nên b t*%

Ngh a en: Hòn t không ra hình thù gì, khéo n n thành t ng Ph t thì tr nên v t quý, c l bái cung kính.

Ngh a bóng: B b xó m t ch, không c c t nh c thì ch ng là cái gì, g p th i g p v n l i c tr ng v ng cung kính.

(Phan Tr ng Hoa - Tính nhi u ngh a hay a ngh a c a t c ng)

Truy n c c ng n - Em yêu anh su t i

Nàng g c u vào vai tôi và khóc: %*Em yêu anh su t i*+. Tháng sau, nghe tin nàng l y ch ng, tôi mu n khóc lên vài ti ng cho mùi nh ng ành ph i c i gi l vì lúc y ng i v m i c i c a tôi ang ng i bên c nh và thì th m bên tai tôi: %*Em yêu anh su t i*+

Ch ngh a làng v n

Tr c h t, chúng ta hãy bàn t i câu ca dao:

t b t mà ném chim gi i
Chim gi i bay h t, tr i vào chùa!

" *t b t*" là th t sét r t t, r t nhuy n mà ng i ta dùng p, n n t ng B t (Ph t), hay là ông táo (ngoài B c c ng g i là ông *b t*, ông ba b t th i c m). B t do ch Ph n Bouddha, có ngh a là bi t. Ng i Trung Hoa phiên d ch là Ph t à.

Ph n nhi u, nh ng câu phong dao có m t ngh a en và m t hay nhi u ngh a bóng. Câu trên r t d hi u v ngh a en, và phát xu t t x B c, v i nh ng t ng c bi t ngoài y là "*b t*" là "*gi i*" (t c Ph t và tr i trong Nam). V ngh a bóng, câu này ng ý: t b t dù có t t n âu c ng không làm t n th ng con chim tr i c; quy n n ng c a B t không th sánh c v i Tr i; B t là ng i, v n d i Tr i.

Con v v

Sau t rét m, bu i sáng trên sông, th ng s ng mù m m t. C m giác ta nh b nh bênh trong mây và có r t nhi u v v, ch p ch n bay trên m t n c. V v to b ng con châu ch u, nh ng tr ng mu t, m ng manh. Th y b o có ng i b t v v v n, món v v rang, ch c ch ng ngon ngh gì. Th nên vùng quê tôi, cái th tr n Ninh giang, t nh H i D ng, bên b sông Lu c, có thành ng : Xác nh v v.

Sáng s m, v v kho, r p r n bay. Sau bay l n m t, chúng sà th p d n, chao oĩ M t tr i cao d n, ánh n ng chí u r i, c ng là lúc v v u i s c, b t u có con r t xu ng m t n c, mà không c t mình lên n i. Nhìn nh ng còn v v x u s, b l cá m ng p r a, thân mình t t i, cu i cùng m t d ng d i làn n c mùa ông l nh giá! M t tr i lên cao, không còn con v v nào n a. Trên m t sông ch còn th y nh ng cánh v v m ng m nh tr ng, r p r n. Dòng sông mùa ông v n l ng l trôi.

Nếu không có những cánh v v m ng mạnh, ai biết c, trên sông v a x y ra cái quy luật kh c nghi t c a t o hoáõ. Thế ng cho v v , những có thể ng những ki p ph n nh v v ?

(Tr ng Hu n . Con v v trên sông)

Ca dao và l ch s

Phong trào V n Thân bí m t liên l c v i vua tìm ph ng c u qu c. Năm 1915, ng Vi t Nam Quang Ph c c Tr n Cao Vân và Thái Phiên h p tác v i vua m u kh i s . H h n g p nhau trên b sông Ng Hà, gi làm ng i i câu tránh tai m t ch. R i m u ph c qu c c a vua Duy Tân c ng b th t b i và vua ph i i à Ng i dân Hu th ng ti c vua cùng các ngh a s Tr n Cao Vân và Thái Phiên ã hi n thân vì n c:

*Chi u chi u ông Ng ra câu
Cái ve cái chén cái b u sau l ng*

(Ph ng Nghi - T p chí Tài hoa tr)

àm tr ng vi n ki n

Vào m t ngày nào n m 1959-1963, khi b c chân vào ngõ h m khá r ng d n vào c n nhà g nh là %àm tr ng vi n ki n+trên ng Phan ình Phùng, th c ra tôi không bi t gì nhi u v b c %ng th ng+Nguyễn c Qu nh ngoài cu n *Th ng Kinh (*)* mà tôi ã c qua. T ó, tôi bi t ông thu c nhóm Hàn Thuyên, v a b T Qu c T .

Ông gây n t ng cho tôi (Th Uyên) qua khuôn m t khôi ngô, v n trán r ng v i c p m t thông minh h n bình th ng, thân hình caoõ. Lúc nào c ng m c m t b bà ba nâu, tay c m qu t, chuyên hút Bastos , chuyên b i u thu c làm ôi, m i l n ch hút n a i u. à m tr ng vi n ki n th t gi n d và nghèo: M t bàn th chính gi a, n i ông th ng b y nh ng tác ph m c a l p tr . Khi tôi t i l n u, ông b y m t t p chí Tân Phong trong ó có ng truy n ng n c a tôi. C ng v trí này, tôi th y m t t p th chép tay khá p c a Tr n D T . Ông ti p ón tôi khá vui v thân m t. H n n a, ông còn %ình+truy n ng n c a tôi. c bình là i u thích thú, ng này l i bình l i là l i khen, làm sao tôi không có c m tình v i ông cho c Vài n m sau, *nhà v n Th Phong vi t m t cu n m ng in ronéo (**)* v ông, những tôi không ng ý v i nh n nh nhà v n này là Nguyễn c Qu nh ã %hung phí quá áng nh ng l i khen ng i+

V i chi u dài c a th i gian, tôi không bi t Nguyễn c Qu nh khen únh hay khen b a bãi nh ng ai, những những ng i tr lui t i *àm tr ng vi n ki n* %n m n nhàn à m+nh ng n m y, sau này u thành danh ít nhi u: Uyên Thao, Lý i Nguyễn, Ng c Y n, Nguyễn Th y Long, Viên Linh, Hoàng Kh i Phong, Tú K u, Nguyễn Trung, Nguyễn Kh c Ng , ào M ng Nam, D ng Nghi m M u, Tr n D T , Lý i Nguyễn...v..v..qua những t p chí Sáng T o, Hi n i, Tân Phong, Bách Khoa, V n H c, V n, v..v..

(Ph chú: () M t tác ph m khác c a Nguyễn c Qu nh là õTh ng Cu Soõ. (**)* Nhà v n Th Phong vi t m t cu n m ng in ronéo là quy n õNh n di n Nguyễn c Qu nhõ)

(Th Uyên . Những ng i ã qua)

Ch ngh a trà o

Ngoài m trà, b trà th ng có thêm m t %hén t ng+(g i tr i d n ra là chén t ng) chuyên trà và b n chén nh g i là chén quân. Chén quân c a thích là lo i chén h t-mít (gi ng nh h t mít c t ôi)

Vì "r" ở trên be, chèn d "i" m". Thông thường chuyên trà ra chén t ng tr c r i sau ó m i chia u ra chén quân

Vua T ng Huy Tông (1100-1127) trong sách Đ i Quan Trà-lu n phân lo i n c dùng pha trà nh sau "S n th y th ng, giang thu trung, t nh thu h "ngh a là n c pha trà t t nh t là n c su i, k n là n c sông sau cùng là n c gi ng.

B c Hành T p L c

B c Hành T p L c, g m 132 bài sáng tác t mùa xuân 1813, khi Nguy n Du i s sang Trung Hoa. a s n i dung nh ng bài th ghi chép nh ng i u ã trông th y, nh ng tình c m g i g m và nh ng ý ngh t n m n d c ng. Nguy n Du có c h i n th m nh ng th ng c nh n i ti ng V Hán, H Nam, H B c, S n Tây, Giang Tô... th m n th Khu t Nguyên.

Nguy n Du ã i thuy n ng m tr ng trên sông Minh Giang - Qu ng Tây, th m quê h ng c a ng i p D ng Quý Phi. n L i D ng th m m Ph . Nguy n Du ã lên l u Hoàng H c Hán D ng, n th m l ng T Can, m Nh c Phi.

Qua sông Hoài, t ng nh Hàn Tín... Th m quê h ng c a Kinh Kha. Lên ài ng T c Khóa Xuân Nh Ki u...v i c m c a Tào Tháo. Ghé th m c qu n c a danh t ng th i Chi n Qu c, L n T ng Nh - Liêm Pha. Ng ng v ng tr c n Á Thánh M nh T ... chuy n i ã t o thành nh ng tác ph m b th B c Hành T p L c.

(Thái Tú H p - S trình mùa xuân ph ng B c)

Ti ng Vi t d vàẢ d th ng

Hôm qua tui c câu th th y ti ng Vi t mình phong phú quá.

[Ai v áo cho ai](#)

[Ai v ai nh áo ai ai ch](#)

Ch có 2 câu th mà có 6 ch "ai" mà m i ch %ai+l i có ý ngh a khác nhau. Ai mà h c ti ng Vi t thì ch c ph i iên u viõ ai.

(Trau gi i ti ng Vi t - atViet.com)

Bi t và không bi t

Kh ng T nói v i h c trò là Tr ng Do, t T L , ng i n c L :

%đ i nh tri chi h ! Tri chi vi tri chi, b t tri vi b t tri, th tri gi +

(Bi t i u gì thì nh n là bi t, không bi t thì nh n là không bi t. Nh v y là bi t)

(Nguy n Hi n Lê . Sách lu n ng)

Thân gái m i hai b n n c (l)

M i hai b n n c th ng c cho là m i hai con gái, t c là th p nh a chi, ho c là: công, h u, khanh, t ng, s , nông, công, th ng, ng , ti u, canh, m c (ho c nho, y, lý, s , b c). ây th c ra ch là suy di n tìm thành ph n sao cho kh p v i con s 12 mà thôi.

L i gi ng c a Hu nh-T nh Paulus C a trong i Nam qu c âm t v, theo chúng tôi, có nhi u ph n h p lý h n: %đân con gái nh chi c ò, ho c g p b n trong, ho c m c b n c, ho c a ng i t t, ho c a ng i x u, may thì nh , r i thì ch u. Ti ng nói m i hai

b n là nói cho v n+ S phát sinh c a con s 12 ây, theo chúng tôi, là do *khó kh n ngôn ng mà ra*.

S th có th ã là nh sau: Hai danh t %b n+v và %huy n+v n c dùng ch ng i con gái và ng i con trai trong quan h ính c, h n hò (Thuy n v có nh b n ch ng; B n thì m t d kh ng kh ng i thuy n). T cách dùng này, %b n+l i c dùng ch s ph n c a ng i ph n trong nhân duyên. Nh ng trong kinh i n Ph t giáo c ng có m t t ng âm là %hân duyên+dùng ch cái nhân t o ra nh ng cái qu cho ki p sau và theo kinh i n thì có %b p nh nhân duyên+

Do cách hi u theo t dân gian nên ng i ta m i ánh tráo th nhân duyên c a i th ng vào ch th nhân duyên c a nhà Ph t mà di n nôm *th p nh nhân duyên* thành %b i hai b n n c+. Chính vì v y mà không th nào tìm ra c n m i hai b n n c cho ph n . B t quá ch có hai b n (b n c, b n trong) nh Hu nh-T nh Paulus C a ã vi t.

(Phan Tr ng Hoa . Thành ng , t c ng khó hi u)

Ti ng Vi t trong sáng

"V t", thay cho "v t v ", nh trong "Cu c s ng c a chúng tôi bây gi ÷ t quá. Không còn c th nh th i nh ngày x a."

(Bùi V nh Phú . Trên nh ng ng bay c a ch)

Ch ngh a làng v n

Ngh a c a hai ch "v ch ng":

"Ch ng" là ch ng lên nhau, n m lên nhau

Trích Ngôn Ng và Thân Xác c a GS. Nguy n V n Trung.

"V " nguyên g c là ch "b ", t d i nâng lên

"Ch ng": t trên úp xu ng . Danh t "b ch ng" di n t t th thân m t gi a hai ng i nam n khi n v i nhau.

Hi n t ng bi n âm: ph âm B bi n thành V nh b --> v r t ph bi n trong ti ng

Vi t nh : bái --> vái, b n --> v n, bích --> vách, biên --> vi n, b --> v i,

bút --> vi t, b m --> v m, be --> ve, béo --> véo, búa --> vúa v.v...

(Nguy n H ng Qu c - Ti ng Vi t d mà khó)

